

MAKTABGACHA TA'LIM TAYYORLOV GURUHLARIDA IJODIY QOBILYATLARINI RIVOJLANTIRISH.

Qodirova Dilyora

Andijon Davlat Pedagogika instituti magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7376603>

Annotatsiya. Ushbu maqolada bolalarda maktabgacha ta'limdagi faoliyatga katta qiziqish uyg'otib, unda ishtirok etishlari xohish-istagini bildirish orqali ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishdan iboratligi ifodalangan. Bundan asosiy maqsad - uni qanday qilib tasvirlashni o'rgatish va oxirida nimani kashf etganini tushunishdir. Boladagi ijodiy qobiliyatlar tarbiyachining bevosita rahbarligida shakllantirilib borilishi yoritilgan.

Kalit so'zlar. san'at, ijodiy qobiliyat, "Ilk qadam", dastur, o'yin.

Maktabgacha ta'limda bolalarni ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda san'at va hayot go'zalligi bilan tanishtirib, hissini tarbiyalab qolmay, shu bilan birga uning xayol va fantaziyasi ham rivojlantiradi. Bolalarni san'atning turli sohalari: ashula, o'yin, o'qish, qayta hikoya qilish, ijodiy faoliyatlarda yanada faolroq harakat qilish, o'zini ko'rsata olishga o'rgatish, mustaqil faoliyatga yo'naltirish orqali bolalarda ijodiy qobiliyatni, xayolni o'stirish, fazoviy va rang munosabatlarini, ko'rish xotirasini, qo'llarni chaqqon harakatga keltira olish malakalarini rivojlantiradi. Tayyorlov guruhiga kelganda bolaning har xil faoliyatlarida: o'z-o'ziga xizmat qilishda, navbatchilikda, tabiat qo'ynidagi mehnatida, qo'l mehnatida mustaqil namoyon bo'la boshlaydi. Boladagi ijodiy qobiliyatlar tarbiyachining bevosita rahbarligida shakllantirilib boriladi. Tayyorlov guruhi tarbiyachisining asosiy e'tibori barcha bolalarning maktabgacha ta'lim davlat o'quv dasturida nazarda tutilgan mazmuni to'liq egallab olishlariga qaratiladi, chunki bu maktab ta'limiga to'laqonli tayyorlashning majburiy sharti hisoblanadi. "Ilk qadam" davlat o'quv dasturida tayyorlov guruhidagi (6-7 yosh) bolaning tayan kompetensiyalari belgilab qo'yilgan. Ular quyidagilar:

- Kommunikativ
- Ijtimoiy
- Shaxsiy ("Men" konsepsiyasini qurish)
- Bilish

Kommunikativ kompetensiya - atrofdagi odamlar bilan o'zaro munosabatlarning konstruktiv usullari va vositalariga ega bo'lishni taqozo qiladi; muloqot qilish va yuzaga kelgan o'yin, bilish, maishiy va ijodiy vazifalarni muvaffaqiyatli hal qilish qobiliyati. Ijtimoiy kompetensiya - bu bolaning belgilangan tartib va odob-ahloq qoidalariga rioya qilgan holda tengdoshlari va

kattalar bilan birgalikda ishlash qobiliyati. Bolalar boshqalarni hurmat qilishni va ularning aytganlarini hisobga olishni o'rganadilar. Guruhlarda samarali ishlash uchun zarur bo'lgan xulq-atvor qoidalariga amal qiladilar. Muammoli vaziyatlarda ular yoshi va individual rivojlanish xususiyatlariga mos ravishda ularni hal qilish harakatlarini amalga oshiradilar. Shaxsiy kompetensiya ("Men" konsepsiyasini yaratish). Shaxsiy kompetensiyani rivojlantirish orqali bola maktabgacha yoshda shakllanadigan va butun hayoti davomida takomillashib boradigan bir qator xususiyatlarni namoyish etadi. Bilish kompetensiyasi bilim olish, o'qish va o'rganish; mustaqil ravishda izlanish, tahlil qilish va atrof lamni tushunish uchun kerakli ma'lumotlarni tanlash qobiliyatini o'z ichiga oladi¹. Kundalik hayotda ijodiy qobiliyatlarning asosiy rivojlanishi o'yin orqali amalga oshiriladi. O'yinda bolalar, ehtimol, bolalarning eng qiziqarli faoliyat doirasini aniqlashga qodir bo'lgan o'yinlarni yoqtirishlari mumkin. Shuning uchun o'yin - bu ijodiy qobiliyatlarni aniqlashning asosiy usullaridan biridir. Psixologlar sizning tasavvurlaringiz qanday darajada rivojlanayotganini va bolaning fikrlash tarzini belgilashga imkon beruvchi o'yin shaklida maxsus testlarni ishlab chiqdi. Ba'zi bolalar tasavvur kuchi bilan harakat qilishadi, boshqalari esa xotiraning tasvirini suratga olishga moyil. Ba'zan bolalar bunday o'yinlarda qatnashishni rad etishadi, bu esa bolaga alohida yondashuv zarurligini ko'rsatadi. Bolalarning ijodiy qobiliyatini rivojlantirish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish ham katta rol o'ynaydi. Bolalarning ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish vositasi sifatida deyarli barcha atrofdagi narsalar va vaziyatlardan foydalanishingiz mumkin. Ijodkorlik yaratishni, yangilanishni anglatadi. Shuning uchun bolaning mashg'ulotlaridagi asosiy maqsad - uni qanday qilib tasvirlashni o'rgatish va oxirida nimani kashf etganini tushunishdir. Ba'zida, biz bilmagan holda, o'yin va muloqot orqali bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiramiz. Ammo, barkamol rivojlanish uchun mustahkamlik va uslubiyat zarur. Masalan, rivojlantirish o'yinlarini o'ynab, bolani o'yinga keltiramiz. Agar qiziqish sizni zaiflashtira boshlaganini his qilsangiz, o'yinni qoldiring. Ammo uzoq muddatli tanaffuslar ham amalga oshirilmaydi. Bolalar ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish dasturini yaratishning eng yaxshi usuli. Dasturda rivojlanishning barcha usullari - vizual, og'zaki va amaliy bo'lishi kerak. Vizual usullar har qanday suratlarni ko'rish, chizilgan yoki haqiqiy ko'rishni o'z ichiga oladi. Masalan, bulutlarni o'rganayotganda, ular nimaga o'xshashligini aniqlang. Og'zaki usullarga aloqa, hikoyalar, suhbatlarning turli shakllari kiradi. Misol uchun, ertaklarning birgalikdagi tarkibi, o'z navbatida, bir uchastka bo'yicha hukmni o'ylaydi. Amaliy usullar o'yinlarni, turli

modellarni yaratish va ulardan foydalanishni va rivojlanish mashqlarini bajarishni o'z ichiga oladi. Barcha usullarni birlashtirib, siz o'zingizning intellektual qobiliyatlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan bolaning keng qamrovli rivojlanishiga erishishingiz mumkin. Xulosa qilib aytganda, bu yoshdagi bolalarni ijodiy qobilyatlarini rivojlantirish bilan birgalikda, axloqiy va mehnat tarbiyasi berish dasturi murakkablashadi, o'z tengdoshlari va kattlar bilan munosabati shakllantiriladi, insoniy xislarni tarbiyalash kuchaytiriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. "Ilk qadam" davlat o`quv dasturi yangi nashri.
2. <https://fayllar.org.uz>
3. <https://ppmedu.jspi.uz>

